

Call for Papers

„Moc a mocenské vztahy v dokumentárním filmu“

První ročník akademicko-profesní konference Etika v dokumentárním filmu (25.–30. 10. 2022, MFDF Jihlava)

Vážená kolegyně, vážený kolego,

dovolujeme si Vás pozvat na akademickou a profesní konferenci **Etika v dokumentárním filmu**, která je zamýšlena jako první ročník navazující série vytvářející platformu pro diskuzi o etických otázkách filmového průmyslu a dokumentární tvorby mezi zástupci a zástupkyněmi akademické sféry (filmové vědy, mediální studia, television/radio studies). Akci organizuje **MFDF Jihlava** (www.ji-hlava.cz) ve spolupráci s **Centrem pro mediální etiku a dialog** při Katedře mediálních studií a žurnalistiky na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně (www.cemetik.cz). Akce se uskuteční **v rámci letošního jihlavského festivalu** (25.–30. 10. 2022, konkrétní den, kdy se uskuteční konference, bude upřesněn) a zvolili jsme pro ni v souladu se současným děním ve filmovém průmyslu i na uměleckých vysokých školách téma **Moc a mocenské vztahy v dokumentárním filmu**. Smyslem konference je iniciovat dialog mezi akademickou sférou, uměleckými vysokými školami, profesionály i nejširší odbornou a industry veřejností o důležitých otázkách dokumentární tvorby, ale rovněž podpořit domácí výzkum v oblasti etiky dokumentárního filmu etablováním nové platformy pro diskuzi o ní. Proto bychom si velmi vážili Vaší účasti.

Na konferenci budou otevřeny diskuze se zástupci akademické sféry, profese a industry, každému z těchto okruhů bude věnovaný samostatný moderovaný prostor. Akademický panel bude zaměřen na shrnutí či zmapování stavu relevantních oborů v domácím prostředí (filmová věda – zvláště dějiny českého filmu a výzkum filmového průmyslu, mediální studia, television/radio studies, sociologie médií apod.) a identifikaci klíčových otázek které buď z dostupných výzkumů vyplývají, nebo jsou pro budoucí výzkum výzvou a vztahují se k problematice **moci a mocenských vztahů v dokumentární tvorbě**. Pro každý příspěvek ve formě **position paperu** (čili argumentované pozice či stanoviska k danému problému – nikoli nutně výsledku nějaké studie či původního výzkumu) je plánováno deset minut, poté společná debata. Příspěvky budou ve své plné textové podobě zahrnuty do recenzovaného konferenčního sborníku, jenž bude v on-line formě po konferenci vydán ve Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci.

Deadline pro přihlášky je 1. 9. 2022, odesílají se ve formě **stručné anotace prezentovaného argumentu s pracovním názvem a kontaktem na vystupující na e-mail: info@cemetik.cz**

Vybraní účastníci/ce dostanou potvrzení své účasti do 14 dní od deadline na přihlášky.

Konference bude v češtině a je bez poplatku za účast. Akce byla podpořena Státním fondem pro kinematografii.

Odborný garant konference: doc. MgA. Jan Motal, Ph.D, Centrum pro mediální etiku a dialog KMSŽ FSS MU, jan@cemetik.cz

Organizační garantka: Tereza Swadoschová, Inspirační fórum MFDF Jihlava, tereza@ji-hlava.cz

Vymezení tématu konference

V posledních letech téma moci výrazněji rezonuje filmovým průmyslem a uměním. Výrazně se projevilo v kampani #MeToo, která v roce 2017 navázala na obvinění filmového producenta Harveyho Weinsteina ze sexuálního zneužívání, ale zasahuje do rozmanitých otázek filmové tvorby – vztahů mezi profesemi, podmínkami práce a tvorby, vztahu k institucím, problematiky zobrazování sociálně vyloučených či marginalizovaných, práce s ohroženými sociálními skupinami nebo integraci sexuálních či etnických menšin do filmové produkce. V českém prostředí se problematika moci a jejího zneužívání projevila především v kampani Ne!musíš to vydržet, která odrážela zkušenosti z uměleckého vzdělávání, včetně toho filmového.

Po dlouhou dobu se v domácím i zahraničním akademickém i profesním prostoru zabývajícím se dokumentárním filmem artikulovaly především otázky vztahu k realitě (např. v rámci tzv. “vachkovské školy”). Cílem naší konference je tento stín překročit a položit si otázky směřující nikoliv k formulaci závazných a univerzálních norem (etický kodex), ale zabývajícím se především relační rovinou dokumentární etiky (Nash 2011). Tato perspektiva navazuje na “etický obrat”, v jehož rámci se v druhé polovině dvacátého století v oblasti umělecké kritiky dostává do popředí problém “druhého” (Downing & Saxton 2010:2). Děje se tak např. ve vztahu k zobrazování utrpení a smrti (např. Rivette 1962, Sobchack 1984), uplatňováním hodnot v dokumentární tvorbě (Nichols, 1991) či vztahu mezi filmaři a protagonisty (Nash, 2011). Kate Nash se již ve své doktorské práci (Nash, 2009) věnovala problematice přiměřenosti odhalování soukromí protagonistů/ek dokumentárních filmů, informovanému souhlasu, vztahům filmařů/ek a protagonistů/ek a dotkla se např. i významu možnosti ovlivnit výsledný střih filmu těmi, o nichž pojednává. Zodpovědnosti vůči subjektům natáčení se věnovali i další (např. Maccarone, 2010). Patricia Aufderheide se svým týmem potom zpracovala významnou empirickou studii zaměřenou na americké tvůrce a tvůrkyně, v níž identifikovala především tři oblasti zodpovědností, které považují filmaři/ky za zavazující: ke svým subjektům, k publiku a k vlastní umělecké vizi (Aufderheide, 2009). Z dostupné diskuze rovněž vyplývá, že etické problémy se objevují na různých úrovních produkce (Sanders, 2010). V českém prostředí podobná diskuze na odborné úrovni zatím absentuje a soustřeďuje se především do dialogu mezi samotnými tvůrci/tvůrkyněmi případně těmi, kdo na uměleckých vysokých školách vyučují – naposledy tuto diskuzi otevřel dialog mezi Martinem Marečkem a Tomášem Bojarem (<https://www.dokrevue.cz/clanky/etika-v-dokumentarni-tvorbe>).

Na konferenci proto chceme diskutovat především tato témata **vzhledem k českému dokumentárnímu filmu**:

- hranice autorství a zodpovědnosti k druhým
- mocenské vztahy mezi profesemi ve filmovém průmyslu (dokumentární film)
- mocenský vztah a vliv institucí na filmovou tvorbu (včetně cenzury)
- vliv mediálního systému nebo struktury filmového průmyslu na tvorbu
- zodpovědnosti tvůrců a tvůrkyň k lidem, s nimiž pracují
- osobní vztahy a profesní prostředí
- monetizace/komodifikace dokumentární tvorby (zvláště v televizním prostředí a prostoru nových médií – reality show, sociální sítě apod.)
- stereotypizace a vytěžování sociálních skupin (včetně tzv. “pornografie chudoby”)
- problematika míry kontroly protagonistů/ek nad výsledným dílem
- gender, etnicita a sociální třída

- moc v dokumentárním filmu v situaci válečného konfliktu či globální krize (např. pandemie)
- empirie a metodologie mediální etiky – především problematika aplikace výzkumných metod

Bibliografie:

AUFDERHEIDE, Patricia et al. 2009. *Honest Truths: Documentary Filmmakers on Ethical Challenges in Their Work*. Center for Social Media, School of Communication, American University. On-line: [https://archive.cmsimpact.org/sites/default/files/Honest_Truths --_Documentary_Filmmakers_on_Ethical_Challenges_in_Their_Work.pdf](https://archive.cmsimpact.org/sites/default/files/Honest_Truths_-_Documentary_Filmmakers_on_Ethical_Challenges_in_Their_Work.pdf)

DOWNING, Lisa & SAXTON, Libby. 2010. *Film and Ethics: Foreclosed Encounters*. London – New York: Routledge.

MACCARONE, Ellen M. 2010. Ethical responsibilities to subjects and documentary filmmaking. *Journal of Mass Media Ethics*, 25(3), s. 192–206.

NASH, Kate. 2009. *Beyond the Frame: A Study in Observational Documentary Ethics*. Doctoral Thesis, University of New England. On-line: <https://rune.une.edu.au/web/bitstream/1959.11/9220/11/openpublished/NashKatherinePhD2010Thesis.pdf>

NASH, Kate. 2011. Documentary-for-the-Other: Relationships, Ethics and (Observational) Documentary. *Journal of Mass Media Ethics*, 26(3), s. 224–239.

NICHOLS, Bill. 1991. *Representing Reality: Issues and Concepts in Documentary*. Bloomington – Indianapolis: Indiana University Press.

RIVETTE, Jacques. 1962. De l'abjection. *Cahiers du Cinéma*, 120, s. 54–55.

SANDERS, Willemien. 2010. Documentary filmmaking and ethics: concepts, responsibilities, and the need for empirical research. *Mass Communication and Society*, 13(5), s. 528–553.

SOBCHACK, Vivian. 1984. Inscribing ethical space: Ten propositions on death, representation, and documentary. *Quarterly Review of Film Studies*, 9(4), s. 283–300.